

Oorzaken van Homogeniteit in Sociale Netwerken: Kansen voor Sociologisch Onderzoek met Digitale Voetsporen

door Bas Hofstra

Oorspronkelijk artikel: Hofstra, B., Corten, R., Van Tubergen, F., & Ellison, N.B. (2017). Sources of Segregation in Social Networks: A Novel Approach Using Facebook. *American Sociological Review*, 82(3), 625-657

De massale omarming van online sociale media in het laatste decennium heeft een nieuwe tool opgeleverd voor (sociaal)wetenschappers. Op sociale media worden op grote schaal digitale interacties tussen miljoenen mensen automatisch opgeslagen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan sociaal contact tussen individuen via online sociale media zoals op het platform *Facebook*. Sociaalwetenschappers maken steeds vaker gebruik van deze *digitale voetsporen* om bestaande theorieën op een nieuwe manier empirisch te toetsen, of om theorieën verder te specificeren die voorheen lastig te toetsen waren met traditioneel vragenlijstonderzoek.

In deze zelfde lijn maakt ons artikel gebruik van een databron over sociale contacten op Facebook als een nieuwe manier om de structuur van sociale netwerken in kaart te brengen. Sociale netwerken op Facebook ontstaan wanneer gebruikers vriendschapsuitnodigingen sturen naar andere gebruikers, en deze kunnen die uitnodiging accepteren of weigeren. Een geaccepteerde vriendschapsuitnodiging laat een ongerichte, wederkerige sociale relatie zien tussen twee gebruikers in de zogenaamde *vriendenlijst*. Onderzoek toont aan dat de vriendenlijsten op Facebook een afspiegeling zijn van een groot deel van iemand zijn/haar *offline* sociale contacten.

Wij zagen dit als een kans om de homogeniteit onder *zwakke banden* in sociale netwerken in kaart te brengen – de sociale contacten die een lage tijdsinvestering vergen en niet veel emotionele diepgang hebben. Dit omdat Facebooknetwerken vaak bestaan uit honderden sociale contacten, daar waar voorgaand (vragenlijst) onderzoek zich vaak richtte op homogeniteit van de vijf á tien *sterke banden*. Tot nu toe wisten we dus vrij weinig over homogeniteit onder zwakke banden. Inzicht in de homogeniteit onder zwakke banden is echter belangrijk: diversiteit onder zwakke banden biedt toegang tot nieuw sociaal kapitaal en openingen naar banen met hogere sociaaleconomische status. Ook heeft positief contact met mensen – zelfs *oppervlakkig contact* tussen kennissen – buiten de eigen groep de potentie om vooroordelen jegens andere groepen te verzachten.

Dit gebrek aan wetenschappelijke kennis enerzijds en het maatschappelijke belang van diversiteit onder zwakke banden anderzijds, motiveerden ons om drie kernvragen centraal te stellen in ons artikel. Ten eerste, in welke mate zijn

Facebooknetwerken homogeen naar etniciteit en gender? Ten tweede, hoe kunnen we deze etnische en genderhomogeniteit verklaren? Ten derde, in welke mate en waarom verschillen sterke en zwakke banden in homogeniteit?

We maakten gebruik van gedetailleerde vragenlijstgegevens van een representatieve steekproef onder Nederlandse adolescenten om deze vragen te beantwoorden. Deze surveygegevens hebben we gekoppeld aan de Facebooknetwerken van deze adolescenten.

Hoe homogeen zijn de Facebooknetwerken? Gemiddeld deelt ongeveer 77 procent van de Facebookvrienden de etniciteit van de adolescenten. Deze homogeniteit is het hoogste onder adolescenten met Nederlandse ouders: gemiddeld heeft ongeveer 92 procent van de Facebookvrienden van adolescenten met een Nederlandse etniciteit ook een Nederlandse etniciteit. Van de Facebookvrienden van adolescenten met een Turkse achtergrond heeft ongeveer 41 procent ook een Turkse achtergrond. Degenen van Marokkaanse afkomst hebben gemiddeld 29 procent Facebookvrienden met ook een Marokkaanse achtergrond. Pakweg 56 procent van de Facebookvrienden heeft dezelfde sekse als de adolescenten zelf.

Hoe kunnen we verschillen in homogeniteit verklaren? We hebben klassieke theorieën over *ontmoetingskansen* in netwerkformatie op een nieuwe manier getoetst met behulp van gegevens over Facebooknetwerken van meer dan een miljoen zwakke banden. Specifiek onderzochten we de rol van *relatieve groeps grootte* en *foci*. De genderverhouding in een populatie is vaak 50/50, daar waar de verdeling van etnische groepen vaak schever is. Daarom verwachtten en vonden we in onze statistische analyses dat de etnische homogeniteit hoger is dan de genderhomogeniteit onder zwakke banden op Facebook. Daarnaast hebben degenen die tot de etnische meerderheid behoren vaak meer kansen om potentiële contacten te ontmoeten met dezelfde etniciteit dan degenen die tot de etnische minderheid behoren. Dit is de reden waarom we verwachtten en in onze statistische analyses vonden dat adolescenten van Nederlandse etniciteit een hogere mate van etnische homogeniteit in Facebooknetwerken hebben dan degenen die tot een etnische minderheid behoren (bijv. Marokkanen). Daarnaast verdelen groepen zich vaak over sociale contexten (of: *foci*), zoals scholen, sportverenigingen, of buurten. Sociale relaties die binnen deze foci worden opgedaan weerspiegelen de *structurele* eigenschappen van deze foci. We verwachtten en vonden in onze statistische analyses dat de homogeniteit in foci een sterke invloed heeft op de homogeniteit van zwakke banden in Facebooknetwerken.

Hoe verschilt de mate van homogeniteit tussen sterke en zwakke banden? We vonden dat gemiddeld driekwart van de Facebookvrienden dezelfde etniciteit had als de adolescenten en dit was ongeveer gelijk aan de etnische homogeniteit onder zelf-gerapporteerde sterke banden (zoals gemeten in de vragenlijstgegevens). Als we dit splitsten naar etnische groep, vonden we dat alleen de Nederlandse

meerderheid dezelfde mate van etnische homogeniteit onder sterke en zwakke banden had. Onder etnische minderheden vonden we dat de mate van etnische homogeniteit onder sterke banden veel hoger was dan onder de zwakke banden op Facebook. Ook vonden we dat de genderhomogeniteit onder sterke banden veel hoger was dan de genderhomogeniteit op Facebook.

Hoe kunnen we deze verschillen in homogeniteit tussen sterke en zwakke banden verklaren? In de literatuur is er speculatie dat sterke banden homogener zijn dan zwakke banden, maar het mechanisme waardoor deze verschillen optreden was voorheen amper gespecificeerd. We beschrijven dat zulke verschillen optreden door een wisselwerking tussen *ontmoetingskansen* en *homophily* (of: *voorkeuren*). *Homophily* is het fenomeen dat individuen vaker een relatie aangaan met anderen die op hen lijken. We beargumenteren dat homogeniteit in persoonlijke netwerken in eerste instantie een afspiegeling is van de homogeniteit in ontmoetingskansen. Naarmate de tijd vordert hebben relaties tussen soortgelijke mensen een grotere kans om een sterke band te worden dan de relaties tussen verschillende mensen. Dit omdat er minder investeringen nodig zijn om elkaar goed te leren kennen tussen soortgelijke paren. Dit proces gaat echter alleen op voor etnische minderheden. Omdat in de ontmoetingskansen van etnische meerderheden per definitie veel soortgelijke potentiële contacten te vinden zijn, zullen zowel de sterke als zwakke banden van etnische meerderheden homogeen zijn. In de ontmoetingskansen van etnische minderheden zijn minder soortgelijke mensen – resulterend in heterogenere zwakke banden – maar er zijn waarschijnlijk wel tussen de vijf à tien soortgelijke contacten met wie relaties versterkt worden. Dit proces resulteert in etnisch homogene sterke banden, maar etnisch heterogenere zwakke banden onder etnische minderheden – een resultaat dat ook naar voren kwam in onze statistische analyses.

Ons artikel toont op een innovatieve manier aan dat segregatie van de sociale contexten in Nederland de homogeniteit van zwakke banden zoals gemeten op Facebook sterk beïnvloedt. Met behulp van gegevens uit vragenlijsten en digitale voetsporen hebben we zowel klassieke theorieën over netwerkformatie op een nieuwe manier getoetst, alsook theoretische vooruitgang kunnen boeken.

Sociaal-economische ongelijkheden in ‘succesvol ouder worden’

door Almar Kok, Marja Aartsen, Dorly Deeg en Martijn Huisman

Oorspronkelijk artikel: Kok A.A.L., Aartsen M.J., Deeg D.J.H., Huisman M. (2016). Socioeconomic inequalities in a 16-year longitudinal measurement of successful ageing. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 70(11), 1106-113